

Georges Perec

Notes breus sobre l'art i la manera d'endreçar-se els llibres

A Georges Perec. "Notes brèves sur l'art et la manière de ranger ses livres". *Penser / Classifier*. París: Hachette, 1985. Versió en català d'Annie Bats

Qualsevol biblioteca¹ respon a una doble necessitat, que també sol ser una doble mania: la de conservar determinades coses (llibres) i la d'endreçar-les de determinades maneres.

Un amic meu va concebre el projecte de limitar la seva biblioteca a 361 obres. La idea era la següent: en assolir mitjançant l'addició i la subtracció, partint d'un nombre n d'obres, el nombre $K = 361$, que suposadament corresponia a una biblioteca potser no ideal, però suficient, si més no, calia imposar-se no adquirir perdurablement una obra nova X sense haver suprimit (per donació, eliminació, venda o qualsevol altre mitjà apropiat) una obra antiga Z , de manera que el nombre total K de volums romangués constant i igual a 361:

$$K + X > 361 > K - Z$$

¹ Anomeno biblioteca un conjunt de llibres aplegat per un lector no professional pel plaer i l'ús de cada dia. Això exclou les col·leccions de bibliòfils i les encuadernacions a metres, i també la majoria de biblioteques especialitzades (com ara les dels universitaris), que plantegen problemes particulars semblants als de les biblioteques públiques.

Notas breves sobre el arte y el modo de ordenar libros*

En Georges Perec. *Penser / Clasificar*. Barcelona: Editorial Gedisa, 2001

Toda biblioteca¹ responde a una doble necesidad, que a menudo es también una doble manía; la de conservar ciertas cosas (libros) y la de ordenarlas según ciertos modos.

Un amigo mío concibió un día el proyecto de limitar su biblioteca a 361 obras. La idea era la siguiente: tras alcanzar, a partir de cierta cantidad n de obras, por adición o sustracción, el número $K = 361$, que presuntamente correspondería a una biblioteca, si no ideal, al menos suficiente, obligarse a no adquirir de modo duradero una nueva obra X , sino tras haber eliminado (por donación, eliminación, venta o cualquier otro medio apropiado) una antigua obra Z , de modo que el número total de obras K permanezca constante e igual a 361:

$$K + X > 361 > K - Z$$

* Texto publicado en George Perec. *Penser, C/ Clasificar*. Barcelona: Editorial Gedisa, 2001, p.26-33 [trad. esp. de Carlos Gardini, 1986].

¹ Denomino biblioteca a un conjunto de libros reunido por un lector no profesional para su placer y uso cotidianos. Ello excluye las colecciones de bibliófilos y las encuadernaciones por metro, pero también la mayoría de las bibliotecas especializadas (las universidades por ejemplo), cuyos problemas particulares se parecen a los de las bibliotecas públicas.

L'evolució d'aquest atractiu projecte va ensopegar amb obstacles previsibles pels quals es van trobar les solucions que es requerien: primer es va plantejar que un volum –posem de La Pléiade– valia per un (1) llibre encara que contingués tres (3) novel·les (o reculls de poemes, o assaigs, etc.); d'això es va deduir que tres (3) o quatre (4), o n (n) novel·les d'un mateix autor valien (implícitament) per un (1) volum d'aquest autor, com a fragments encara no aplegats, però ineludiblement aplegables, d'unes *Obras completes*. A partir d'aquí es va considerar que tal novel·la recentment adquirida de tal novel·lista de llengua anglesa de la segona meitat del segle XIX no es podia comptar, lògicament, com una obra nova X sinó com una obra que pertanyia a una sèrie en via de constituir-se: el conjunt T de totes les novel·les escrites per l'esmentat novel·lista (i Déu sap que n'hi ha!). Això no canviava de cap manera el projecte inicial: simplement, en lloc de parlar de 361 obres es va decidir que la biblioteca suficient havia de compondre's, idealment, de 361 *autors*, tant si havien escrit un diminut opuscle o prou per omplir un camió. Aquesta modificació va resultar eficient durant uns quants anys: ben aviat, però, es va fer palès que determinades obres –per exemple, les novel·les de cavalleria– no tenien autors o en tenien diversos, i que determinats autors –els dadaistes, per exemple– no es podien separar els uns dels altres sense que automàticament es perdés el noranta per cent del que els feia interessants: així es va arribar a la idea d'una biblioteca limitada a 361 *temes* –la paraula és imprecisa, però els grups a què remet també ho són de vegades– i fins ara aquest límit ha funcionat de manera rigorosa.

Així doncs, un dels principals problemes amb què topa l'home que conserva els llibres que ha llegit o es promet llegir algun dia és el del creixement de la seva biblioteca. No tothom té la sort de ser el capità

La evolución de este seductor proyecto tropezó con obstáculos previsibles para los cuales se hallaron soluciones del caso: ante todo se consideró que un volumen –digamos de La Pléiade– valía por un (1) libro aunque tuviera tres (3) novelas (o compilaciones de poemas, ensayos, etcétera); de ello se dedujo que tres (3) o cuatro (4) o n (n) novelas del mismo autor valían (implícitamente) por un (1) volumen de dicho autor, como fragmentos aún no compilados pero ineluctablemente compilables de sus *Obras completas*. A partir de eso se consideró que tal novela recientemente adquirida de tal novelista de lengua inglesa de la segunda mitad del siglo XIX no se computaría lógicamente como una nueva obra X sino como una obra Z perteneciente a una serie en vías de constitución: el conjunto T de todas las novelas escritas por dicho novelista (¡y vaya si las hay!). Ello no alteraba en nada el proyecto inicial: simplemente, en vez de hablar de 361 obras, se decidió que la biblioteca suficiente se debía componer idealmente de 361 autores, ya hubieran escrito un pequeño opúsculo o páginas como para llenar un camión. Esta modificación resultó ser eficaz durante varios años: pero pronto se reveló que ciertas obras –por ejemplo, las novelas de caballerías– no tenía autor o tenían varios, y que ciertos autores –por ejemplo los dadaístas– no se podían aislar unos de otros sin perder automáticamente del ochenta al ochenta y seis por ciento de aquello que les confería interés: se llegó así a la idea de una biblioteca limitada a 361 temas –el término es vago, pero los grupos que abarca también lo son, en ocasiones– y este límite ha funcionado rigurosamente hasta hoy.

Por ende, uno de los principales problemas que encuentra el hombre que conserva los libros que leyó o se promete leer un día es el crecimiento de su biblioteca. No todos tienen la oportunidad de ser capitán Nemo:

Nemo:

...per mi el món es va acabar la primera vegada que el meu *Nautilus* es va capbussar sota les aigües. Aquell dia, vaig comprar els últims volums, els últims fascicles, els últims diaris, i d'aleshores ençà vull creure que la humanitat ha deixat de pensar i escriure.

Els 12.000 volums del capità Nemo, uniformement relligats, van ser classificats d'una vegada per totes, i amb més facilitat encara perquè aquesta classificació –se'ns precisa– és indiferent, en tot cas des del punt de vista de la llengua (precisió que no interessa en absolut l'art d'endregar una biblioteca, sinó que pretén simplement recordar-nos que el capità Nemo parla tots els idiomes sense distinció). Ara bé, per nosaltres, que continuem tractant una humanitat que s'obstina a pensar, escriure i, sobretot publicar, el problema del creixement de les nostres biblioteques tendeix a convertir-se en l'únic problema real: perquè és ben evident que no és gaire difícil conservar deu o vint llibres, i fins i tot cent, posem; quan comencem, però, a tenir-ne 361, o mil, o tres mil, i sobretot quan el nombre va augmentant cada dia o gairebé cada dia, el problema que se'ns planteja és, primer, endregar tots aquests llibres en algun lloc i, després, poder desentaforar-los quan, pel motiu que sigui, un dia per fi tenim ganes o necessitat de llegir-los, o fins i tot de rellegir-los.

Així, el problema de les biblioteques resulta ser un problema doble: primer un problema d'espai i després un problema d'ordre.

[...] el mundo terminó para mí el día en que mi *Nautilus* se sumergió por primera vez bajo las aguas. Ese día compré mis últimos volúmenes, mis últimos folletos, mis últimos diarios, y desde entonces quiero creer que la humanidad no ha pensado ni escrito nada más.

Los 12.000 volúmenes del capitán Nemo, uniformemente encuadernados, están clasificados de una vez por todas y con mayor facilidad aún, puesto que esta clasificación, se nos aclara, no tiene en cuenta el idioma (precisión que no concierne en absoluto al arte de ordenar una biblioteca, sino que solo quiere enfatizar que el capitán Nemo habla por igual todas las lenguas). Pero para nosotros, que continuamos relacionados con una humanidad que se obstina en pensar, escribir, y sobre todo en publicar, el problema del crecimiento de nuestras bibliotecas tiende a convertirse en el único problema real: pues es evidente que hoy no es demasiado difícil conservar diez o veinte libros, incluso cien, pero cuando comenzamos a tener 361, o mil, o tres mil, y sobre todo cuando el número empieza a aumentar casi todos los días, se presenta el problema de ordenar estos libros en alguna parte, y también de tenerlos a mano porque, por una u otra razón, un día deseamos o necesitamos leerlos al fin, e incluso releerlos.

Así, el problema de las bibliotecas sería un problema doble: primero un problema de espacio, y después un problema de orden.

1. Del espacio

1.1 Generalidades

Los libros no están dispersos sino reunidos. Así como ponemos todos los frascos con confituras en un armario para confituras, ponemos todos los

1. De l'espai

1.1 Generalitats

Els llibres no són dispersos sinó aplegats. Igual que tots els pots de melmelada es posen en un armari de les melmelades, tots els llibres es posen en un mateix lloc, o en diversos mateixos llocs. Amb el desig de conservar-los, podríem amuntegar els llibres en baguls, desar-los al soterrani o al celler o en fons d'armaris, però normalment preferim que siguin visibles.

A la pràctica, el més freqüent és col·locar els llibres els uns al costat dels altres, al llarg d'una paret o d'un envà, en suports rectilinis, paral·lels entre si, ni massa fondos ni massa espaiats. Endrecem els llibres –normalment– en direcció vertical i de manera que el títol imprès al lloc de l'obra es pugui veure (de vegades, com als aparadors de les llibreries, se'n mostra la tapa, però en tot cas el que és inusual, proscrit, o gairebé sempre considerat xocant, és un llibre del qual només es veu el lloc). En l'interiorisme contemporani, la biblioteca és un *racó*: el «racó de la biblioteca». Tot sovint, és un moble que pertany a un conjunt «sala d'estar» del qual també formen part:

- el moble-bar abatible
- l'escriptori abatible
- el bufet de dues portes
- el moble de l'equip de música
- el moble del televisor
- el moble projectador de diapositives
- la vitrina
- etc.

i que als catàlegs s'ofereix omplert... amb enquadernacions falses.

Tot i així, a la pràctica, podem aplegar els llibres en qualsevol indret.

1.2 Habitacions on podem posar els llibres

libros en el mismo lugar, o en diversos mismos lugares. Podríamos, en nuestro afán de conservarlos, apilar los libros en baúles, guardarlos en la bodega, el granero o al fondo de los armarios, pero en general preferimos que sean visibles.

En la práctica, los libros suelen estar ordenados unos junto a otros, a lo largo de una pared o un tabique que, sobre soportes rectilíneos, paralelos entre sí, ni demasiado profundos ni demasiado espaciados. Los libros se ordenan –generalmente– en el sentido de la altura y de manera tal que el título impreso en el lomo de la obra sea visible (a veces, como en los escaparates de las librerías, se muestra la cubierta de los libros, pero lo inusitado, lo prohibido, lo que casi siempre se considera chocante, es un libro del que no se vea más que el lomo).

En el mobiliario contemporáneo, la biblioteca es un rincón: «rincón-biblioteca». Es a menudo un módulo perteneciente a un conjunto de «sala de estar», del cual también forman parte:

- El mueble-bar abatible
- el escritorio abatible
- el platero de dos puertas
- el mueble del estereo
- el mueble del televisor
- el mueble del proyector de diapositivas
- la vitrina
- etcétera

y que se expone en los catálogos adornado con encuadernaciones falsas.

En la práctica, sin embargo, los libros se pueden agrupar casi en cualquier parte.

1.2. Cuartos donde se pueden guardar libros

- en el vestíbulo
- en la sala de estar
- en el o los dormitorios
- en el cuarto de baño

Al rebedor
a la sala d'estar
al o als dormitoris
al lavabo

A la cuina només hi solem posar una mena d'obres, les que precisament anomenem «llibres de cuina». No és gens freqüent trobar llibres en una sala de bany, encara que per molta gent sigui un lloc privilegiat de lectura. La humitat ambient es considera unànimement la primera enemiga de la conservació dels textos impresos. A tot estirar es pot trobar en una sala de bany un armariet de les medecines, i dins l'armariet de les medecines un opuscle intitulat *¿Qué s'ha de fer abans que arribi el metge?*

1.3 Llocs d'una habitació on podem col·locar llibres

- A les lleixes de les llars de foc o dels radiadors (tanmateix, cal considerar que la calor, a la llarga, pot resultar un xic nociva),
- entre dues finestres,
- en el buit d'una porta tapiada,
- als graons d'una escaleta de biblioteca, cosa que la fa impracticable (molt vuitcentista, vegeu Renan),
- sota una finestra,
- en un moble entravessat que separa l'habitació en dues parts (molt elegant, i encara fa més efecte amb unes plantes d'interior).

1.4 Coses que no són llibres i trobem tot sovint a les biblioteques

Fotografies en marcs de llautó daurat, gravats petits, dibuixos a la ploma, flors seques en copes de peu, fosforeres proveïdes o no de llumins químics (perillosos), soldats de plom, una fotografia d'Ernest Renan al seu gabinet de treball del Collège de France, postals, ulls de nines, caps, sobrets de sal, pebre i mostassa de la companyia aèria Lufthansa, pesacartes, crocs, bales, atacadors de pipes, cotxes antics en miniatura, pedretes i graves multicolors,

En la cocina solemos guardar un solo género de obras, las que justamente denominamos «libros de cocina».

Es rarísimo encontrar libros en un cuarto de baño, aunque para muchos es el lugar favorito de lectura. La humedad ambiente es unánimemente considerada como la primera enemiga de la conservación de los textos impresos. A lo sumo podemos encontrar en un cuarto de baño un botiquín, y en el botiquín una pequeña obra titulada *¿Qué hacer antes de que llegue el médico?*

1.3. Sitios donde se pueden poner libros

- En la repisa de las chimeneas o los radiadores (tenemos en cuenta, empero, que el calor puede resultar nocivo con el tiempo),
- entre dos ventanas,
- en el vano de una puerta clausurada,
- en los escalones de un escabel de biblioteca, volviéndolo imposible de escalar (muy elegante, cf. Renan),
- bajo una ventana,
- en un mueble dispuesto en abanico que divida el cuarto en dos pares (muy elegante, causa mejor efecto aún con algunas plantas verdes)

1.4. Cosas que no son libros y que se encuentran a menudo en las bibliotecas

Fotografías en marcos de estaño dorado, pequeños grabados, dibujos a pluma, flores secas en copas, fosforeras provistas o no con cerillas químicas (peligrosas), soldados de plomo, una fotografía de Ernest Renan en su gabinete de trabajo del Collège de France, postales, ojos de muñeca, cajas, raciones de sal, pimienta y mostaza de las líneas aéreas Lufthansa, pisapapeles, tejidos, canicas, limpiadores de pipas, miniaturas de automóviles antiguos, guijarros y piedras multicolores, exvotos, resortes.

exvots, molles.

2. De l'ordre

Una biblioteca que no s'endreça es desendreça: és l'exemple que m'han donat per intentar fer-me entendre el que és l'entropia i ho he anat verificant experimentalment unes quantes vegades.

El desordre d'una biblioteca no és per si mateix cap cosa greu; és del tipus «en quin calaix he desat els mitjons?»: sempre creiem que sabrem instintivament on hem posat tal llibre; i encara que no ho sapiguem, no ens costarà resseguir ràpidament tots els prestatges.

A aquesta apologia del desordre simpàtic, s'hi oposa la temptació mesquina de la burocràcia individual: una cosa per cada lloc i cada lloc a la seva cosa o a l'inrevés; entre aquestes dues tensions, una que privilegia la deixadesa, la bonhomia anarquitzant, i l'altra que exalta les virtuts de la *tabula rasa*, la fredor eficient de la gran neteja, sempre acabem intentant posar en ordre els nostres llibres: és una operació carregosa, descoratjadora, però capaç de proporcionar sorpreses agradables, com ara retrobar un llibre que havíem oblidat a força de no veure'l i que tornem a devorar, per fi, al llit, de bocaterrosa, tot deixant per demà el que no farem avui.

2.1 Maneres d'endregar els llibres

- classificació alfabètica
- classificació per continents o per països
- classificació per colors
- classificació per data d'adquisició
- classificació per data de publicació
- classificació per formats
- classificació per gèneres
- classificació per grans períodes literaris

2. Del orden

Una biblioteca que no se ordena se desordena: es el ejemplo que me dieron para explicarme qué era la entropía y varias veces lo he verificado experimentalmente.

El desorden de una biblioteca no es grave en sí mismo; está en la categoría del «¿en qué cajón habré puesto los calcetines?» Siempre creemos que sabremos por instinto dónde pusimos tal o cual libro, y aunque no lo sepamos, nunca será difícil recorrer de prisa todos los estantes.

A esta apología del desorden simpático se opone la mezquina tentación de la burocracia individual: cada cosa en su lugar y un lugar para cada cosa y viceversa: entre estas dos tensiones, una que privilegia la espontaneidad, la sencillez anarquizante, y la otra que exalta las virtudes de la *tabula rasa*, la frialdad eficaz del gran ordenamiento, siempre se termina por tratar de ordenar los libros; es una operación desafiante, deprimente, pero capaz de procurar sorpresas agradables, como la de encontrar un libro que habíamos olvidado a fuerza de no verlo más, y que devoramos al fin de bruces en la cama.

2.1. Modos de ordenar los libros

- clasificación alfabética
- clasificación por continentes o países
- clasificación por colores
- clasificación por encuadernación
- clasificación por fecha de adquisición
- clasificación por fecha de publicación
- clasificación por formato
- clasificación por géneros
- clasificación por grandes períodos literarios
- clasificación por idiomas
- clasificación por prioridad de lectura
- clasificación por serie

classificació per idiomes
classificació per prioritats de lectura
classificació per sèries

Cap d'aquestes classificacions no és satisfactòria per si mateixa. A la pràctica, qualsevol biblioteca s'ordena a partir d'una combinació d'aquests criteris de classificació: la ponderació, la resistència al canvi, l'obsolescència, la permanència, confereixen a qualsevol biblioteca una personalitat única.

Primer convé distingir les classificacions estables i les provisionals: les classificacions estables són les que en principi continuarem respectant; les classificacions provisionals no han de durar, suposadament, més d'uns quants dies: el temps que el llibre trobi o trobi el seu lloc definitiu: pot ser una obra recentment adquirida i encara sense llegir, o bé una obra recentment llegida que no sabem ben bé on ficar i ens hem promès endreçar amb motiu d'una propera «gran neteja». O encara una obra la lectura de la qual hem interromput i no volem classificar abans de reprendre-la i acabar-la, o bé un llibre que hem tret per buscar-hi alguna informació o referència i encara no hem tornat al seu lloc, o bé un llibre que no podem posar al lloc on hauria d'anar perquè no ens pertany i ja hem promès unes quantes vegades tornar-lo, etc.

Pel que fa a mi, prop de tres quartes parts dels meus llibres mai no han estat classificades de debò. Els que no estan endreçats de manera definitivament provisional ho són de manera provisionalment definitiva, com a l'OuLiPo. Mentrestant, els passejo d'una habitació a l'altra, d'un prestatge a l'altre, d'una pila a l'altra, i puc estar-me tres hores buscant un llibre sense trobar-lo, però amb la satisfacció, de vegades, de descobrir-ne sis o set més que també fan el pes.

Ninguna de estas clasificaciones es satisfactoria en sí misma. En la práctica, toda biblioteca se ordena a partir de una combinación de estos modos de clasificación: su equilibrio, su resistencia al cambio, su caída en desuso, su permanencia, dan a toda biblioteca una personalidad única.

Conviene ante todo distinguir entre clasificaciones estables y clasificaciones provisionales, las clasificaciones estables son las que en principio continuaremos respetando; las clasificaciones provisionales no suelen durar más de varios días: el tiempo en el que el libro encuentra, o reencuentra, su sitio definitivo. Se puede tratar de una obra recientemente adquirida o todavía no leída, o bien de una obra recientemente leída que no sabemos muy bien dónde poner y que alguna vez nos prometimos clasificar en ocasión de un próximos «gran ordenamiento», o incluso una obra cuya lectura hemos interrumpido y que no queremos clasificar antes de haber retomado y concluido, o bien de un libro del cual nos hemos valido constantemente durante un período determinado, o bien de un libro que hemos sacado para buscar un dato o referencia y que aún no hemos regresado a su lugar, o bien de un libro que no querríamos poner en el lugar donde iría porque no nos pertenece y varias veces nos hemos prometido devolver, etcétera.

En lo que a mí concierne, casi las tres cuartas partes de mis libros jamás estuvieron realmente clasificados. Los que no están ordenados de un modo definitivamente provisional lo están de un modo provisoriamente definitivo, como en el OuLiPo. Entretanto, los traslado de un cuarto a otro, de una pila a la otra, y a veces paso tres horas buscando un libro, sin encontrarlo pero con la ocasional satisfacción de descubrir otros seis o siete que resultan igualmente útiles.

2.2. Llibres molt fàcils d'endreçar

Els grans Juli Verne amb enquadernació vermella (ja siguin autèntics Hetzel o reedicions Hachette), els llibres molt grossos, els molts petits, els Baedeker, els llibres rars o considerats com a tals, els volums de La Pléiade, els «Présence du Futur», les novel·les publicades a Les Éditions de Minuit, les col·leccions (Change, Textes, Les Lettres Nouvelles, Le Chemin, etc.), les revistes, quan en tenim com a mínim tres números, etc.

2.3. Llibres no gaire difícils d'endreçar

Els llibres sobre cine, siguin assaigs sobre directors, àlbums sobre estrelles o guions de pel·lícules; les novel·les sud-americanes, l'etnologia, la psicoanàlisi, els llibres de cuina (vegeu més amunt), les guies telefòniques (al costat del telèfon), els romàntics alemanys, els llibres de la col·lecció «Que sais-je?» (la qüestió és classificar-los junts o endreçar-los segons la matèria de què tracten), etc.

2.4 Llibres més aviat impossibles d'endreçar

Els altres, per exemple les revistes de les quals només tenim un número, o bé *La Campagne de 1812 en Russie*, de Clausewitz, traduït de l'alemany per M. Bégouën, Capità comandant al 31 Regiment de Dragons, diplomata d'Estat Major, amb un mapa, París, Librairie militaire R. Chapelot et Cie, 1900, o bé el fascicle 6 del volum 91 (novembre de 1976) de les *Publications of the modern Language Association of America (PMLA)*, que dona el programa de les 666 reunions de treball del congrés anual de l'esmentada associació.

2.5. Com les biblioteques borgesianes de Babel que cerquen el llibre que els donarà la clau de tots els altres, dubtem entre la il·lusió de l'acabat i el vertigen de l'inabastable. En nom de l'acabat, volem creure que existeix un ordre únic que ens permetria accedir directament al coneixement; en nom de l'i-

2.2. Los libros muy fáciles de ordenar

Los grandes volúmenes de Jules Verne de encuadernación roja (trátase de genuinos Hetzel o de reediciones Hachette), los libros muy grandes, los muy pequeños, las guías Baedeker, los libros raros o tenidos por tales, los libros encuadernados, los volúmenes de la Pléiade, los Présence du Futur, las novelas publicadas por Éditions de Minuit, las colecciones (Chakge, Textes, Les Letres Nouvelles, Le Chemin, etcétera). Las revistas, cuando tenemos al menos tres números, etcétera.

2.3. Libros no muy difíciles de ordenar

Los libros sobre cine, trátase de ensayos sobre directores, álbumes sobre las estrellas o con escenas de filmes; las novelas sudamericanas, la etnología, el psicoanálisis, los libros de cocina (ver más arriba), los anuarios (junto al teléfono), los románticos alemanes, los libros de la colección «Que sais-je?» (aunque no sabemos si ponerlos juntos o incluirlos dentro de la disciplina que tratan), etcétera.

2.4. Libros casi imposibles de ordenar

Los otros; por ejemplo, las revistas de las que solo poseemos un número, o bien *La campaña de 1812 en Rusia* de Clausewitz, traducido del alemán por M. Bégouën, capitán en jefe del 31º de Dragones, diplomado de Estado mayor, con un mapa, París, Librairie Militaire R. Chapelot et Cie., 1900, e incluso el fascículo 6 del volumen 91 (noviembre, 1976) de las *Publications of the Modern Language Association of America (PMLA)* que presenta el programa de las 666 reuniones de trabajo del congreso anual de dicha asociación.

2.5. Como los borganos bibliotecarios de Babel, que buscan el libro que les dará la clave de todos los demás, oscilamos entre la ilusión de lo alcanzado y el vértigo de lo inasible. En nombre de lo alcanzado, queremos creer que existe un orden único que

nabastable, volem pensar que l'ordre i el desordre són dues mateixes paraules que designen l'atzar.

També pot ser que totes dues coses siguin una fal·làcia, una tramoia, destinades a dissimular el desgast dels llibres i els sistemes.

Entre totes dues coses, en tot cas, no és cap mal que les nostres biblioteques també serveixin de tant en tant de refresca-memòria, de descans per a gats i de calaix de sastre.

nos permitiría alcanzar de golpe el saber; en nombre de lo inasible, queremos pensar que el orden y el desorden son dos palabras que designan por igual el azar.

También es posible que ambas sean señuelos, engañosas destinadas a disimular el desgaste de los libros y de los sistemas.

Entre los dos, en todo caso, no está mal que nuestras bibliotecas sirvan de cuando en cuando como ayudamemoria, como descanso para gatos y como desván para trastos.